

Apteekkijärjestelmän arvioimiseksi tarvitaan nykyistä tarkempaa tietoa

Apteekkisääntelyn tavoitteena on varmistaa lääkehuollon turvallisuus sekä apteekkipalvelujen ja lääkkeiden saavutettavuus koko maassa. Vahvasti säännellyn järjestelmän kykyä saavuttaa sille asetettuja tavoitteita on mitattava.

Saavutettavuuden arvioinnissa olennaista on syrjäseutujen apteekkien kannattavuus. Sääntelyn alueellisten vaikutusten tarkastelu kuitenkin edellyttäisi tarkkoja tietoja apteekkien myynneistä ja kuluista, joita ei nykyisin kerätä viranomaiskäyttöön.

Järjestelmän läpinäkyvyyttä heikentää myös se, että perustelut apteekkarivalinnoille eivät ole julkisia. Julkisesti ei myöskään ole saatavilla taloudellisia laskelmia siitä, miksi tietylle alueelle perustetaan uuden apteekin sijaan sivuapteekki.

Neljänneksellä apteekeista on ainakin yksi sivuapteekki

Apteekkari voi pääapteekin lisäksi omistaa kolme sivuapteekkia. Jos sivuapteekin liikevaihto ylittää tietyn laissa säädetyn rajan, Fimea voi muuttaa sen itsenäiseksi apteekiksi ja hakea sille uuden apteekkarin.

Lyhentämällä sivuapteekin aukioloaikoja apteekkarin on mahdollista pitää toimipisteen liikevaihto kyseisen rajan alapuolella. Lyhyemmät aukioloajat kuitenkin heikentävät apteekkipalvelujen alueellista saavutettavuutta. Siksi apteekkarikohtaisten tietojen lisäksi tiedot liiketoiminnasta tarvitaan myös apteekkitoimipistekohtaisesti, mutta tiedonkeruu edellyttäisi nykyistä laajempia kirjanpitovelvoitteita.

Erillisyhtiö vaikuttaa apteekin kannattavuuteen

Apteekkarin on mahdollista pienentää liiketoimintansa verorasitusta siirtämällä yleisten kauppatavaroiden myynti apteekista osakeyhtiömuotoiseen erillisyhtiöön. Erillisyhtiöiden voittoa verotetaan kevyemmin kuin apteekkien tekemää voittoa, eikä apteekivero kosketa erillisyhtiöitä. Myynnin siirtyminen apteekista erillisyhtiöön laskee apteekin potentiaalista liikevaihtoa. Apteekkien ja osakeyhtiöiden välillä voidaan myös vuokrata toimitiloja tai henkilöstöä, mikä näkyy apteekin tuloslaskelmassa menona ja erillisyhtiön tuloslaskelmassa tulona.

Apteekin ja erillisyhtiön taloutta tulisikin aina tarkastella kokonaisuutena. Silti tarkkoja tietoja erillisyhtiöiden toiminnasta ei ole viranomaisten käytössä.

Lääkkeiden saavutettavuutta tulisi arvioida läpinäkyvästi

Apteekkijärjestelmästä kerätään jo paljon tietoa ja osa siitä kertyy myös rekistereihin. Tietokatveita kuitenkin on, eikä toisaalta jo kerättyä tietoa vielä hyödynnetä riittävän tehokkaasti päätöksenteon tukena.

Nykyisen apteekkijärjestelmän onnistumiset lääke- ja lääkitysturvallisuuden sekä saavutettavuuden saralla tulisi tunnistaa ja niistä tulisi viestiä selkeästi koko yhteiskunnalle. Samalla voitaisiin tunnistaa ne sääntelyn elementit, jotka kaipaavat uudistamista ja joiden kykyä saavuttaa asetetut tavoitteet tulisi seurata tarkasti myös uudistamisen jälkeen.

Suvi Mäkin
Erikoistutkija
Terveys- ja sosiaalitalous, CHESSE
etunimi.sukunimi@thl.fi

Marja-Lisa Laukkonen
Tutkija
Terveys- ja sosiaalitalous, CHESSE
etunimi.sukunimi@thl.fi

Lisää tietoa:

Mäklin S, Laukkonen M-L, Aaltonen K, Heino P, Koskinen H, Saastamoinen L, Hyvärinen A,

Reinikainen L. [Lääkehoidon kokonaiskustannukset ja apteekkitalous. Esiselvitys.](#) Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:1, Helsinki 2020